

Existovala smrt před pádem člověka do hříchu?

BioLogos.com <http://biologos.org/questions/death-before-the-fall>

Překlad: Pavel Škoda

Úvod

Když vědci zkoumají Boží stvoření, shledávají, že se člověk objevuje, vzhledem k historii života, až ve velmi pozdní době. Fosilní nálezy ukazují, že mnoho zvířat zahynulo dávno před tím, než se zde člověk vůbec objevil. Vlastně ve skutečnosti velmi mnoho dokonce celých druhů vyhynulo milióny let před tím, než zde žil a zhřešil člověk (mezi nejznámější příklady patří dinosauři).

Přesto nám Boží zjevení v Písmu vykresluje jiný obrázek. Několik klíčových pasáží učí, že smrt je důsledkem hříchu. Patří sem Gn 2,16.17; Gn 3,19.22; Ř 5,12-21 a 1. Kor 15. kapitola. Jak bychom tyto texty měli chápat ve světle vědeckých důkazů? Mohla zvířata umírat před tím, než člověk zhřešil? Znamená „smrt“ v těchto textech smrt fyzickou nebo smrt duchovní, nebo se význam liší text od textu? Abychom mohli hledat odpovědi na tyto otázky, je nezbytné zvážit jak Boží zjevení v Písmu, tak Boží zjevení v přírodě. V tomto článku se však budeme věnovat tomu, co o smrti říká Písmo a jak lze obě zmíněná zjevení uvést do souladu.

Smrt zvířat

Všechny biblické pasáže, které hovoří o smrti v souvislosti s hříchem, vždy velmi zřetelně mluví pouze o smrti člověka. Vztahují se tyto texty také na zvířata? Tomáš Akvinský (1225 – 1274) si to nemyslel. Věřil, že Boží původní stvoření zahrnovalo zvířata, která se vzájemně zabíjela. Proto se z jeho pera můžeme dočíst, že „podstata zvířat se lidským hříchem nezměnila“.¹ Pastor Daniel Harell podává logický argument pro podporu tohoto názoru: „V zahradě Edenu musela smrt existovat, jinak by byl Adam zamořen bakteriemi dlouho před tím, než okusil zakázané ovoce“.² Smrt zvířat je také nezbytná k tomu, aby se populace udržely v jistých mezích a ekosystém byl v rovnováze (více viz níže). Některé biblické texty zobrazují predátory jako součást Božího původního stvořitelského plánu (Jb 38,39-41; 39,29.30; Ž 104,21.29). V jiných pasážích se hovoří o tom, že „vlk bude ležet s beránkem“ namísto toho, aby ho zabil (Iz 11,6.7; 65;25), avšak jedná se o verše, které odkazují na budoucí Boží království a nikoli na původní stvoření. Smrt zvířat a s tím spojené utrpení sice přináší další teologické otázky, ale sama tato skutečnost není v rozporu s biblickým učením o smrti a důsledcích hříchu.

Smrt člověka: fyzická nebo duchovní?

Tradiční interpretace Gn 2-3. kapitoly tvrdí, že důsledkem hříchu je *fyzická* smrt. Bez hříchu by lidé byli nesmrtelní. V Gn 2,17 Bůh varuje Adama a Evu: „Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti“. V Gn 3,19 Bůh trest realizuje a uvalí na Adama kletbu týkající se práce a smrti: „V potu své tváře budeš jíst chléb, dokud se nenavrátiš do země, z níž jsi byl vzat. Prach jsi a v prach se navrátiš“. V 1. Kor 15. kapitole uvádí Pavel do kontrastu Krista a Adama a zdůrazňuje Adamův pád jako příčinu fyzické smrti pro celou lidskou rasu.

Nicméně Jan Kalvín navrhoval, že Adamův hřích zapříčinil existenci násilné a bolestivé smrti, kterou dnes jako lidé zakoušíme a která od sebe odděluje fyzickou a duchovní složku člověka. Zdá se, že Kalvín zastával názor, že

¹ T. Akvinský, *Summa Theologica*, část 1, otázka č. 93, článek 1, <http://www.newadvent.org/summa/1096.htm>

² D. Harrell, *Death's Resurrection*, BiologosForum, December 18, 2009, <http://biologos.org/blog/deaths-resurrection>

pokud by Adam nezhřešil, docházelo by k mnohem jemnějšímu způsobu fyzické smrti či „přechodu“ z života do života: „V pravdě by první člověk přešel do lepšího života, pokud by zůstal bez hříchu; nedocházelo by zde však k oddělení duše od těla, ani k žádnému způsobu destrukce, zkrátka k žádné násilné změně“.³ Z tohoto pohledu byly lidé stvoření smrtelní, ale měli žít dlouhý zdravý život ukončený kultivovanou smrtí, podobně jako je to popsáno v Iz 65,20-25. Starý zákon hovoří o smrti na konci dlouhého života v jednoznačně pozitivních vyjádřeních, např. 1. Par 29,28, kde král David „zemřel v utěšeném stáří nasycen dny, bohatstvím a slávou“.

Jiná interpretace těchto pasáží vidí jako důsledek hříchu *duchovní* smrt a nikoli fyzickou. Pokud by Adam nezhřešil, lidé by umírali stejně tak, jako dnes, avšak bez „pocitu ztráty, bez nejistoty o věčném životě,... a lítosti z nedokončené práce“, což všechno přichází s duchovní smrtí.⁴ Agemir de Carvalho Dias, presbyteriánský pastor a učitel na Evangelical College of Parana v Brazílii, píše, že „smrt, která vešla do světa s Adamem, je chápána jako něco, co člověka odděluje od Boha, duchovní smrt ve smyslu uzavření přístupu k Bohu, který může být obnoven pouze skrze víru“.⁵ Samozřejmě jsou i hříchy, jejichž přímým důsledkem je fyzická smrt, jako například Abelova smrt, kterého zabil Kain, nebo smrt novorozence syna krále Davida, jako důsledek králova cizoložství (2 Sam 12,13.14).

Text z Gn 2-3. kapitoly lze interpretovat jako kletbu, jejímž důsledkem je duchovní smrt. Ve slovech kletby z Gn 3,19 Bůh říká Adamovi „prach jsi a v prach se obrátíš“, což implikuje, že Adam byl již stvořen jako smrtelný z prachu země. Bůh Adama a Evu varoval, že zemřou v den, kdy budou jíst ze stromu, a přesto se Adam dožil 930 let (Gn 5,5). Co se stalo v den, kdy ze stromu jedli? Adam s Evou pocítili stud a byli vyhoštěni ze zahrady, došlo k přerušování jejich společenství s Bohem, tj. k duchovní smrti.

Nebyli snad Adama a Eva nesmrtelní, stvoření jako dokonalé a ideální lidské bytosti? To je rozšířený názor, ale nelze ho jednoznačně podpořit biblickým textem. Stvoření prvních lidí je charakterizováno jako „velmi dobré“ a Boha potěšilo (Gn 1,30.31), ale lidé zřejmě nebyli dokonalí nebo se superlidskými schopnostmi. Zvažme také existenci stromu života, který Bůh vysadil v zahradě ještě před pádem lidí do hříchu (Gn 2,9) a který dával nesmrtelnost těm, kdo z něj jedí (Gn 3,22). Pokud by Bůh stvořil člověka jako nesmrtelného, jaký by pak měl tento strom účel? Strom byl potřeba pouze za předpokladu, že lidé byly smrtelnými bytostmi.⁶

Pavel v Novém zákoně píše mnoho o vztahu mezi hříchem a mrtví. Někdy odkazuje jednoznačně na duchovní smrt (Ř 6,1-14; 7,11) a v jiných případech naopak na smrt fyzickou (1 Kor 15,35-42). Přesto dokonce i v 1 Kor 15. kapitole Pavel píše o věčném životě v Kristu jako o něčem, co je mnohem více než náš nynější pozemský život, a naznačuje tím, že „smrt“ také odkazuje na více než pouze na smrt fyzickou. Ještě více explicitní to je v Ř 5,12-21, kde je smrt položena do kontrastu k daru milosti, ospravedlnění a spravedlnosti, tj. k novému duchovnímu životu, který nám umožnil Kristus skrze své vítězství.

Mohla být fyzická smrt součástí původního Božího plánu?

Zahrada Eden má reputaci dokonalého místa, kde není smrt, bolest a dokonce ani možnost nebezpečí pro člověka i zvířata. Genesis však mluví pouze o tom, že původní stvoření bylo „dobré“ a nikoli „dokonalé“. Některé verše z prvních kapitol naznačují, že Boží stvoření nebylo bez nebezpečí a bolesti.⁷ Gn 2. kapitola také

³ J. Kalvín, *Komentář k první knize Mojžíšově nazvané Genesis*, kap. 3, v.19.

⁴ G. Murphy, *Human Evolution in Theological Context*, BioLogos, p.6, http://biologos.org/uploads/projects/murphy_scholarly_essay.pdf

⁵ Citováno Marciem Antoniem Camposem v *Did Peace and Love Reign in the World Before Original Sin?*, BioLogos forum, March 7,2011, <http://biologos.org/blog/did-peace-and-love-reign-in-the-world-before-the-original-sin>

⁶ Viz. Deborah a Loren Haarsma, *Three Interpretations of Tree of Life*, doplňující materiál k *Origins: Christian Perspectives on Creation, Evolution and Intelligent Design*, Grand Rapids, MI: Faith Alive Christian Resources), 2011, http://www.faithaliveonline.org/origins/pdf/Origins_11-05.pdf

⁷ D. C. Spanner, *Biblical Creation and the Theory of Evolution*, Paternoster, 1987, <http://www.creationandevolution.co.uk/> píše: „...v pověření daném člověku v Gn 1,28 se říká ‚Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe.‘ a tím zmocňuje člověka k tomu, aby si ‚podrobil‘ Zemi. Hebrejský výraz pro ‚podrobil‘ je [kabas] a ve všech jeho dalších výskytech v Písmu (cca 20x) se používá jako termín, který indikuje silnou akci tváří v tvář opozici,

umísťuje Adama a Evu do zahrady; na starověkém blízkém východě zahrada vždy znamenala zdi ohrazené místo chránící své obyvatele před divočinou s nebezpečnými zvířaty, která se rozprostírala za zdi. Z Bible je zřejmé, že Boží plán bude kulminovat v novém stvoření, kde již nebudou slzy, bolest ani pláč (Zj 21,4), méně jasné však již je, zda tyto charakteristiky neslo i první stvoření.

Smrt rostlin a zvířat je ve skutečnosti nezbytným rysem zdravého ekosystému. Rostliny poskytují potravu zvířatům a zvířata po své smrti vrací do půdy živiny. Bez predátorů by populace některých druhů doslova explodovaly a utlačovaly by ostatní druhy a možná je tak dokonce i přivedly k vyhynutí. Predátoři mají tendenci vybírat si za svojí kořist většinou druhy, jejichž výskyt je nejhojnější, a tak limitují jejich množstevní růst a tím mohou úspěšně přežívat i jiné druhy.⁸

Mnohem obtížnější je vidět v pozitivním světle lidskou smrt. Těm, kteří ztratili své milované, se smrt může jevit jako vrcholné zlo.⁹ Konec konců i Ježíš se rmoutil nad smrtí svého přítele Lazara (Jan 11. kap). Pavel píše o smrti jako o odplatě za hřích (Ř 6,23) a jako o posledním nepříteli, který musí být přemožen (1 Kor 15,26). Zdá se, že Nový zákon zdůrazňuje smrt jako zlo, protože je neslučitelná s vizí života zaslíbeného v naplněném Božím království. Ježíšova pozemská služba naznačila příchod tohoto budoucího Božího království do přítomného věku, avšak stále žijeme ve světě, v němž toto království ještě nebylo plně realizováno. A tak se pokračující realita fyzické smrti střetává se zaslíbením vykoupení v budoucnosti. Pouze až budou věřící oblečeni ve svých vzkříšených tělech, bude smrt zcela zničena.

Přesto se smrt v Bibli objevuje také jako nejvyšší vyjádření lásky – jako součást Božího plánu pro uvedení nového království. Ježíš řekl, že největší lásku, jakou může člověk prokázat, je položit život za druhého (Jan 15,13). Sám potom položil svůj život za nás, když jsme ještě byli hříšní (Ř 5,6-8). Křesťanství vyvyšuje kříž jako nejvyšší demonstraci sebe obětující se lásky. Ježíš řekl: „jestliže pšeničné zrno nepadne do země a nezemře, zůstane samo. Zemře-li však, vydá mnohý užitek“ (Jan 12,23). Kristus tak ve svém podobenství ukázal na roli smrti ve zdravém ekosystému a také na význam své vlastní smrti. Tak jako smrt organismu umožní zrození a rozkvet dalšího života, tak i smrt Ježíše vedla ke znovuzrození a novému životu pro Kristovy následovníky. Snad tedy i biologická smrt v evolučním eposu není nesmyslným plýtváním, ale je náznakem cesty, jakou Bůh používá k tomu, aby negativní stránku smrti využil pro nový život.

---

nepřátelství či zlu. Tak byla země Kannan podrobena Izraelci a to i přes to, že kanaanejští měli železné vozy (Joz 17,8; 18,1); podobně jsou podrobeny zbraně (Zach 9,15) nebo nepravosti (Mich 7,19). Tento výraz se nikdy nepoužívá v mírném významu. To, věřím, ukazuje, že Adam byl poslán do světa, v němž nebylo zdaleka vše sladké a prozářené světlem, pokud ano, proč by si jinak měl takový svět podrobit? Z toho plyne, že zvířata byla pravděpodobně divoká a dravá a Adam byl pověřen plnit roli s cílem civilizovat a šířit mezi nimi harmonii.

⁸ Fuz Rana, *Predators Essential for Life's Diversity*, Reasons to Believe, March 2012, <http://www.reasons.org/podcasts/science-news-flash/predators-essential-for-life-s-diversity>

⁹ Tento a následující odstavec jsou převzaty z velké části od D. Harrella, *Death's Resurrection*, BioLogos Forum, December 19, 2009, <http://biologos.org/blog/deaths-resurrection>